

Wyrok z dnia 20 marca 1996 r.
II UR 1/96

W myśl art. 26 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. Nr 40, poz. 267 ze zm.) okres zatrudnienia konieczny dla przyznania emerytury oblicza się łącznie z innymi - wymienionymi w ustawie - okresami, ale bez jego istnienia (wykazania) nie są spełnione warunki do przyznania świadczenia.

Przewodniczący SSN: Maria Tyszel, Sędziowie SN: Andrzej Kijowski, Jerzy Kuźniar (sprawozdawca),

Sąd Najwyższy, przy udziale prokuratora Jana Szewczyka, po rozpoznaniu w dniu 20 marca 1996 r. sprawy z wniosku Emilianny K. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddział w L. o rentę rodzinną, na skutek rewizji pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. od wyroku Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Lublinie z dnia 25 października 1995 r., [...]

z m i e n i ł zaskarżony wyrok i oddalił odwołanie wnioskodawczynie Emilianny K. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych-Oddział w L. z dnia 27 grudnia 1994 r. [...]

U z a s a d n i e n i e

Decyzją z dnia 2 stycznia 1985 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych-Oddział w L. podjął wypłatę emerytury rolniczej na rzecz Feliksa K. urodzonego 11 maja 1911 r., od dnia 17 grudnia 1984 r., tj. od dnia przekazania gospodarstwa rolnego córce Wandzie M.

Ze złożonego wniosku o emeryturę wynika, że Feliks K. wraz z żoną był właścicielem gospodarstwa rolnego o obszarze 3,25 ha, na którym pracował od 1934 do 1984 roku. Decyzją z dnia 2 stycznia 1986 roku organ rentowy przyznał wnioskodawcy od dnia 1 września 1985 r. dodatek kombatancki po wykazaniu działalności kombatanckiej od 1 września do 20 września 1939 r. w czasie wojny obronnej.

W dniu 13 kwietnia 1990 r. Feliks K. zmarł, zaś jego żona Emilianna pobierająca własną emeryturę z tytułu przekazania gospodarstwa rolnego, złożyła 17 listopada 1994 r. wniosek o rentę rodzinną, powołując - poza pracą męża w gospodarstwie rolnym - okres jego służby w Wojsku Polskim od dnia 29 sierpnia 1939 r. do 20 września 1939 r., potwierdzony zaświadczeniem Wojskowej Komisji Uzupelnień w K. z dnia 17 maja 1985 r.

Decyzją z dnia 27 grudnia 1994 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych-Oddział w L. odmówił uwzględnienia wniosku stwierdzając, że mąż wnioskodawczynie nie spełniał warunków wymaganych do uzyskania renty inwalidzkiej lub emerytury z powszechnego zaopatrzenia emerytalnego, nie posiadał bowiem okresu zatrudnienia. "Udział w wojnie obronnej, nie został uznany, gdyż zaświadczenie wydane zostało na podstawie ustnego oświadczenia męża".

W odwołaniu od tej decyzji, wnioskodawczyni dochodziła jej zmiany podając, że zmarły mąż przepracował 49 lat w rolnictwie, nadto zaś brał udział w wojnie 1939 r.

Wyrokiem z dnia 25 października 1995 r. Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Lublinie zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał wnioskodawczyni "prawo do renty rodzinnej od dnia 1 sierpnia 1994 r." ustalając, że zmarły Feliks K. w latach od 30 października 1932 r. do 15 września 1934 r. pełnił służbę wojskową w 12 Pułku Ułanów (co wynika z zaświadczenia Centralnego Archiwum Wojskowego), nadto brał udział w wojnie obronnej, pełniąc służbę wojskową od 29 sierpnia do 20 września 1939 r. Poza okresem pracy w gospodarstwie rolnym w wymiarze 46 lat 1 miesiąca i 2 dni, miał on więc "okres równorzędny z okresem zatrudnienia, zgodnie z treścią art. 11 pkt 2 ppkt 10 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. Nr 40, poz. 267 ze zm.) wynoszący 1 rok 11 miesięcy i 8 dni" i spełniał w dniu śmierci warunki do otrzymania emerytury. Wnioskodawczyni w chwili śmierci męża przekroczyła 50 lat, stąd ma prawo do renty rodzinnej.

Wobec rewizji organu rentowego, Sąd Apelacyjny w Lublinie przedstawił zagadnienie prawne budzące poważne wątpliwości "czy okres czynnej służby wojskowej...stanowi samoistną i wystarczającą podstawę do ustalenia prawa do renty rodzinnej na podstawie przepisów ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. Nr 40, poz. 267 ze zm.), w sytuacji, gdy osoba zmarła nie legitymowała się żadnym okresem pracy najemnej wykonywanej w ramach pracowniczego stosunku pracy".

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, okres czynnej służby wojskowej (okres składkowy w rozumieniu art. 2 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw - Dz. U. Nr 104, poz. 450 ze zm. - zwanej dalej ustawą o rewaloryzacji) nie jest tożsamy z "okresem zatrudnienia", tj. podlegania ubezpieczeniu społecznemu pracowników, nadto zaś wątpliwe jest, czy w sytuacji pobierania świadczeń z tytułu ubezpieczenia społecznego rolników, okres pracy w gospodarstwie rolnym może być uwzględniany przy ustalaniu prawa do świadczeń z powszechnego zaopatrzenia emerytalnego.

Przedstawione przez Sąd Apelacyjny w Lublinie zagadnienie prawne zostało sformułowane na tle art. 2 ust. 1 pkt 3 w związku z art. 6 ust. 1 i 2 ustawy o rewaloryzacji, która w sprawie nie miała zastosowania, dlatego też Sąd Najwyższy uznał za celowe przejęcie sprawy do rozpoznania i orzeczenia co do zasadności złożonej rewizji (art. 391 § 1 k.p.c.), ważąc, co następuje:

Rewizja organu rentowego jest uzasadniona zaś jej uwzględnienie powoduje zmianę wyroku Sądu I instancji i oddalenie odwołania wnioskodawczyni od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Z przedstawionych w części wstępnej okoliczności wynika, że co prawda wniosek o przyznanie renty rodzinnej złożony został już po wejściu w życie ustawy o rewaloryzacji, tj. po dniu 15 listopada 1991 r., jednak w sprawie mają zastosowanie przepisy ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. Nr 40, poz. 267 ze zm.) dotyczące warunków nabycia prawa do świadczenia, skoro te wystąpiły łącznie przed datą wejścia w życie ustawy o rewaloryzacji [...] co przyjął także Sąd Wojewódzki.

Renta rodzinna, jako świadczenie pieniężne uregulowane przepisami ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o z.e.p. (art. 7 pkt 3), ma charakter świadczenia pochodnego w tym sensie, że osoby do niej uprawnione, swoje prawo wywodzą z prawa poprzednika

prawnego.

W myśl art. 37 ust. 1 i 2 ustawy o z.e.p. renta rodzinna przysługuje uprawnionym członkom rodziny pracownika, który bądź to w chwili śmierci pozostawał w zatrudnieniu i miał okres zatrudnienia nie krótszy niż wymagany do uzyskania renty inwalidzkiej, bądź też jeżeli w chwili śmierci nie pozostawał w zatrudnieniu, miał ustalone prawo do emerytury lub renty, albo spełniał warunki wymagane do uzyskania jednego z tych świadczeń.

Zmarły w dniu 13 kwietnia 1990 r. Feliks K. nie miał ustalonego prawa do świadczeń z zaopatrzenia emerytalnego pracowników, stąd też zbadania wymagało, czy w chwili śmierci spełniał warunki wymagane do uzyskania emerytury lub renty.

Wbrew odmiennym ustaleniom Sądu I instancji, mąż wnioskodawczyni nie spełniał warunków do otrzymania emerytury na podstawie przepisu art. 26 ustawy o z.e.p. Według nich pracownik-mężczyzna - ma prawo do emerytury jeżeli osiągnął: 1) wiek emerytalny wynoszący 65 lat , oraz 2) okres zatrudnienia wynoszący łącznie z okresami równorzędnymi i zaliczalnymi do okresów zatrudnienia co najmniej 25 lat. Okres zatrudnienia konieczny dla przyznania świadczenia oblicza się łącznie z innymi - wymienionymi w ustawie okresami, ale bez jego istnienia (wykazania) nie spełnia się warunków dla przyznania emerytury, a więc dysponowanie tylko okresem równorzędnym nie jest wystarczające dla przyznania świadczenia.

Przytoczona treść przepisu art. 26 pkt 2 ustawy o z.e.p. nie budzi w tym zakresie wątpliwości, biorąc dodatkowo pod uwagę, że okresami zatrudnienia (a więc wykonywania pracy w ramach stosunku pracy - art. 5 pkt 2 ustawy), wymaganymi dla przyznania świadczeń, są okresy pozostawania w stosunku pracy, w czasie których pracownik pobierał wynagrodzenie lub zasiłki z ubezpieczenia społecznego - art. 11 ust. 1 ustawy o z.e.p. Jest niewątpliwe, że zmarły Feliks K. nie pozostawał w stosunku pracy, a więc nie był zatrudniony, stąd nie spełniał jednego z koniecznych warunków do przyznania emerytury.

Służba wojskowa pełniona w Wojsku Polskim była okresem równorzędnym z okresami zatrudnienia, stosownie do art. 11 ust. 2 pkt 10 w brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 3 lit. a ustawy z dnia 24 maja 1990 r. o zmianie niektórych przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym (Dz. U. Nr 36, poz. 206), zaś prowadzenie gospodarstwa rolnego lub pracy w nim przed dniem 1 lipca 1977 r., lecz po ukończeniu 16 lat, zaliczało się do okresu zatrudnienia wymaganego do emerytury lub renty w myśl przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin - art. 17 ust. 2 w zw. z art. 1 pkt 1 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin (jednolity tekst: Dz. U. z 1989 r., Nr 24, poz. 133 ze zm.), niemniej jednak okresy te nie były wystarczające dla przyznania świadczenia z ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin, bez wykazania zatrudnienia w ramach stosunku pracy.

W tych więc warunkach, stanowisko Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Lublinie zajęte w zaskarżonym wyroku nie może być uznane za prawidłowe, stąd też w uwzględnieniu rewizji organu rentowego, należało zmienić wyrok i oddalić odwołanie wnioskodawczyni od decyzji ZUS Oddział w L. z dnia 27 grudnia 1994 r. na podstawie art. 390 § 1 k.p.c.

=====